

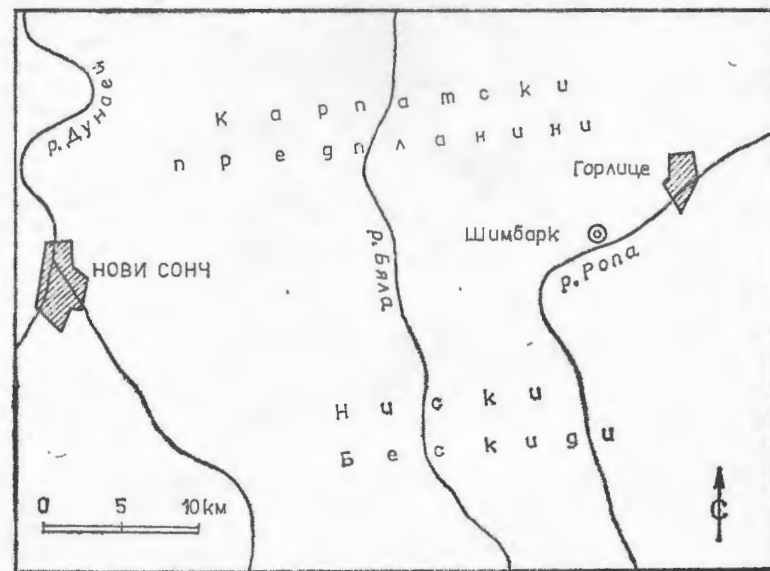
НАУЧНИ СЪОБЩЕНИЯ

НАУЧНА ФИЗИКОГЕОГРАФСКА СТАНЦИЯ В ШИМБАРК — ПОЛША

Антон Динев, Георги Кънев

В югоизточната част на Полша, по долината на р. Ропа, е разположено малкото селище Шимбарк.

Тук на 1 септември 1968 г. е открита научна физикогеографска станция на Института по география и пространствена организация към Полската академия на науките.

Фиг. 1. Карта на местоположението на Шимбарк
Fig. 1. Location of Shimbark

Станцията е създадена с цел да се изучава динамиката на физикогеографските процеси в район, обхващащ две морфографски единици — Карпатските предпланини и Ниските Бескиди, изградени предимно от палеогенски флиш. Отделени са участъци за инструментални наблюдения с наклон от $1-2^{\circ}$ до $35-40^{\circ}$ в интервала между 300 и 750 м надморска височина. В тях са оборудвани площадки, където се следи за: скоростта на временно и постоянно течащите води, количеството на почвените води, температурата на въздуха, количеството на валежите, скоростта на вятъра. Вземат се проби за определяне на химичния състав, минерализацията и мътността на водата. Измерва се количеството на отнесените от склоновете скални и почвени частици. Всичко това помага да се извършват системни геоморфоложки, хидроложки и климатични изследвания, кон-

то конкретно са насочени към изучаване на ерозията на склоновете, изменението на речните легла, ролята на валежите за движението на свлачищата, връзката на химическата денудация с интензитета на валежите, участието на вятъра в моделирането на релефа и др. За повишаване на научната стойност на изследванията се използват свършени лабораторни методи. Чрез извършени геоморфоложки проучвания с прилагане на радиоуглеродна и палеоботаническа датировка е установено старо свлачище, чиято проява е затихнала преди повече от 2 000 години. На базата на серия от аерофотоснимки е доказано, че удълбаването на р. Ропа и формирането на нова заливна тераса е започнало преди няколко десетки години.

Резултатите от изследванията в района имат не само фундаментално значение, но те са свързани пряко с практиката. Наличните разработки за едни от най-разпространените форми в релефа — свлачищата, служат при проектирането на различни строителни обекти. Особено важна се явява определената зависимост между количеството на валежите и придвижването на свлачищата. Падналите големи количества валежи през месеците май (136 мм) и юни (225 мм) 1974 г. са създали условия за масово активизиране на свлачищата. Ценни са констатациите, с които се съобщават специалистите по селското стопанство. Установено е, че повърхностният отток в обработваемите земи е около 400 пъти по-голям от оттока в залесените площи. Освен това повърхностният отток в местата с традиционните картофени насаждения превишава с 18% оттока в местата със зърнени култури и с 32% оттока в местата с ливадна растителност. Количеството на измитата почва в местата с картофени насаждения е 8 пъти по-голямо от количеството в местата със зърнени култури и 180 пъти по-голямо от количеството в местата с ливадна растителност.

На станцията в Шимбарк работят девет души. Двама от тях са научни сътрудници, а останалите представляват помощен и административен персонал. Наблюденията и анализите се извършват предимно от постоянно живеещите в станцията двама научни сътрудници. Резултатите от техните изследвания са отразени в редица научни публикации и многобройни картографски материали. Научен интерес към района проявяват физични географи от цяка Полша, както и сродни специалисти — геолози, почвоведи, ботаници, зоолози и др. Те също са публикували резултати от свои изследвания.

Станцията разполага с добре оборудвани работни кабинети, лаборатории, голяма заседателна зала, спални помещения за 60 души, кухня, столова и работилница. На разположение е микробус за изследователска работа и административно-стопански и международни симпозиуми, младежки школи и срещи. Тя е база за провеждане на студентски практики и място за целогодишна творческа работа и отдих на научни работници.

Научната физикогеографска станция в Шимбарк съществува двадесет години. Оценявайки голямата полза от такъв род изследвания, полските географи организират нови научни станции с тенденция да бъдат обхванати повече райони от територията на Полша.